

LA MALA SOMBRA DEL CENTRALISME

No es cuestió de fer un article llampant plé d'atractivolas ideas novas; res d'aixó. Sols hi haurá lo estudiat en eix poble, víctima com tots los de Catalunya de la plaga madrilenya.

Relataré la vida del pagés tants cops ja descrita, mes ho faré solzament en sentit que conjumini ab lo que toco.

De bon matí, encara no sortit lo sol, y ab un ayret que talla la cara, arrebossats ab vellas mantas foradadas y encara gracias de tenirne, mitj encongits sentint lo fret de l'aubada, avansan cap al tros, magalls, aixadas y arpiots al coll, ab las mans á la butxaca de ben recusits y apedassats pantalons de vellut, espadenyas ab vetas negras, sense mitjons, camisa ratllada, una samarra ab surgits y pedassos als colzes y al coll un mocador que ni 's coneix de quin color era.

La mula devant camina, ab lo forcat sobre l'aubarda y la sárria penjím-penjám; en l'un corn, lo cistell ab l'esmorzar y la botella de vi prempsats que boy sembla ayguadas, y en l'altre dos ó tres senallas buydas y 'l morralet ab quatre favons y ordi.

Lo fret no calma, perque l'ayret no para en tot lo matí; lo sol, amagat á mitj curs, no treu lo cap; núvols, prenyats de

neu, molt blanchs, lo tapan y ni tantsols se nota qu' eixisteixi. Xano, xano, fan cap á la vinya, y, de bona arribada, arreconan las mantas, s' arreglan la barretina morada que enfonza-da fins al clatell los hi tapava las orellas. Cadascú replega la seva eyna, y mentres uns s' endinzan per las rasas á continuar la tasca del dia avans, altres ressegueixen las voradas dels ceps, cavan á sa soca, extrayent l' herbota de soca y arrel, ensemps que 'l cap de familia enganxa al forcat la mula y poch á poch, tot deixondantli la mandra á vergassadas, comensa á remoure la terra ab ratllas dretas y llargas enfonzant la rella qu' arrenca y soscava las malas llevors ó plantas que inutilment xupan lo such de la terra. Las que s' escapan, los que cavan d' un cop las solcan. Sense gens ni mica de sol, s' arriba á las vuyt, deixant las armas y cap á sota 'l marge.

Mentres un fa foch, altre regira 'l cistell y 'n treu las arengadas que escalivan al flam ó á las brasas. Altres treuen pa y fan llescas, pera després agafarne una, ajéurehi la arengada y arruixarla ab prou escatimat oli. Una cabesseta d' alls cuyts al escalf, dos traguets de vi y 'l pa sech y moreno, alguns cops florit, junt ab lo demás passa avall á calmar de moment la gana.

Després s' hi cargola un cigarret, y altra volta que no ha estat res.

La terra está seca, fa dias que no ha plogut. Tota encrostona com si també estés gelada, no vol obrirse al penetrarhi 'l ferro. Prou tira la mula, brandant sas enravanadas y peludas potas, maneja sa rascada cua tiessa del fret, mentres que á xurriacadas ó redoltadas li treu la pols lo pagés de las costellas, boy tremolant més que l' animal que llena per son nas dos raigs de fum, com si en son interior hi hagués foch.

Prou s' afanyan á picar los demás en las rasas. Quin dalit á extreure cabassos de terra y acarenarla damunt á la llarga! Lo temps segueix gemat, lo fret no minva.

Allá á las deu, sembla que l' astre del dia comensa á lluhir sas formas ensemps que fugen las boyras y 'ls esmortuhits raigs venen á ferir las gotas de rosada que, cristalisadas, forman pluja de brillants al espill d' aquell sol.

Cap á l' arraser á fer beguda y un de paquetilla, pera després tornarhi y esperar las piadosas.

Se fonen los núvols; fugen més amunt; lo llevant los

arrecona á l' altra part, y, en tota sa plenitut, lo sol llensa sa claror envers la terra, pero no dona calor. Aquell blau clar de cel es de gebra, y 'l sol no pot combátrehi.

Los turons dels voltants, plens de neu, ensenyan sa blancor, y alguns rastells de glas per fullas y brancas van rodolant ab gotas puras com si fossen blancas perlas, que si cauen sobre, fins sa fredor travessa la pell y fa tremolar.

Res espanta: si 'l fret plça fort, picant á la terra ells s' apreta més l' esteva, avansa la mula tirant de ferm y penetra més fonda la rella, escampant á abduas parts del solch la terra remoguda, formant una munió de carenas y rechs hont s' hi asseca y assoleix l' herbota d' arrels al cel.

Y passa 'l matí, y s' ou la primera batallada de las dotze. Ja 's veu venir lo nen petit, xiquet d' uns vuyt anys, ab la gorra calada fins á las orellas, lo mocador que li tapa cara, coll y clatell, lo cistell tapat ab blanch drap de llinet, ben posadeta dins la cassola, cap á dur lo dinar al defora, als homes, ó á son pare y germans.

Tot dinant s' hi escorra un' hora ó cinch cuarts. Las cols fregidas ab fesols y arengada passen cap al ventrell. Caixalada de pa, tros de vitxo y tragos de vi y avant! Lo cigarret si n' hi ha, quatre figuetas per postres y las restants per fer rucó.

Del dinar al fer rucó sols tan una curta parada pera beure un tragueta y xuparne un altre de prim!

Lo rucó sols dura un quart. Entre la fresca de la tarde, al finí 'l dia, rosegan quatre figuetas y pa ó be lo que sobra de dinar que ben escás es, un xiquet de vi, y ja está lo confort llest, á no ésser una punta d' escanyapits que á voltas ni 'n tenen. Altre cop á lo de costúm mentres s' hi veu, cops á la terra y solch avant!

Quan no 's pot ja trevallar y s' extenen las ombras de la nit, carregant á la mula, secota com un banch y vella que ni 's pot tenir, l' aubarda y la sárria. Als corns los cistells, alguna fulla de col, quatre rebassons morts, lo forcat, las eynas y cap á casa.

S' embolican ab lo tros de manta que cau á trossos, puig perteneixia á la avior. Veuhen emblanquehirse 'l cel, llensant á batzegadas flochs y més flochs de neu que per sobre se 'ls posa com á túnica blanca, apretan més y més lo pas cap á la llar, malehint uns sa sort, altres conhortánsen y tots tremo-

lant de fret, calats fins al moll dels ossos y ben enterca la roba de gelada.

Aixís que hi arriban, penjan las mantas, descarregan la mula que corre cap al estable, l'arreglan, y corren tots cap á formar redona prop del foch assentats en pilons y setis de palma omplerts de palla.

Los tions y estellas flamejan de valent, pujan sas llenguas de foch llepant l'olla que penja dels cremallers y barbolleteja l'aygua que estava las cols mentres se couhen. Estirant sos contumits nervis, entran en reacció y després, ab un santiaiment, apuran lo plat negre plé de cols ab mitja arengada á la brasa, ofegada ab oli fret.

Segons com, se n'hi cala mitj més de caliquenyo ó un de paper, se diu lo rosari tot pesant figas, y, acabat lo rosari y las bacaynas, cap al llit, ben arronsats, tapats ab llansols groixuts de cánem y la conxa y esperar l'ensentdemá pera tornar á repetir lo mateix.

Prou ne pateixen de fret, prou trevallen los pagesos; però á voltas no serveix de res.

Sempre lo mateix, fret al hivern, calor al istiu que 'ls atorrolla y recrema sense compassió.

Després de tant treball venen las pedregadas que tot ho agafan, lo mildew que consúm las fullas dels ceps, las orugas que 's menjan los rahims y la filoxera que totas las arrels asseca, deixant las vinyas ermas.

Y es clar, los pobres menestrals de poblet trevallen nit y dia, y ab prou feynas poden posarse un mos de pa á la boca, puig que 'ls diners que 'ls pagesos los hi donarían á guanyar, los pochs que recullen després de mil plagas que assolan los camps, lo govern los hi pren sense compassió.

Y se 'n resenten los grans industrials y 'n pateix tothom.

Peró no para aquí la cosa. No tan sols es al pagés á qui balda 'l govern, sino que també á tots los altres rams ó medis que hi ha pera guanyarse la vida.

Després que 'l pagés veu sa hisenda perduda per la filoxera y 'l govern li demana y fa pagar la contribució sobre eix insecte prometentli abonarli quan no culli, avuy que ja 's troba retut, morta sa vinya, sense diners pera menjar, en lloch de donarli lo que li prometé, li roba 'l fill, l'envia á

Cuba á sacrificial com á bestia despreciable pels pecats dels mateixos que á las costellas del pare s'enriquiren, y ara, ab la sanch de son fill y ab lo nom d'honor de la patria, volen rentar la taca que 'l robo deixá á las Antillas.

¡Gobern centralisador, polítichs explotadors, senyors de força y vidas! Mal pagueu á qui vos manté y á qui vos fa ser richs.

Dos mil cinch cents fills més heu robat de Catalunya pera que siguin morts per vostra culpa.

Ja vindrá una festa pera nosaltres, y encara que al hivern son fredas y nevadas, la de Corpus encén las sangs.

DAVIT FERRERONS

Rodonyá, 4 de Desembre de 1895,

AMOROSA

POESÍA GUANYADORA DEL PREMI OFERT PER DON MELCIOR DOMENGE
EN LO CERTÁMEN D' OLOT D' ENGUANY

Rosssinyol, bon rossinyol,
així 'm donasses las galas
de ton accent gentil;
volguesses portá en tas alas
mon cántich, tú, ventijol,
dols ventijol d' Abril.

Ab l' un, vola que vola que volarás,
de l' amor meva als vidres jo trucaré,
canta que canta ab l' altra, que cantarás,
tot desseguít que 'ls obre, aixís li diré:

I

Llum de mos dias,—gerda assutzena,
font d' alegrías—que 'm ruixa 'l cor,
viola gemada—de perfums plena,
somni d' aubada—de nacre y or;

si no 't fatiga—de qui te adora,
la veu amiga—de nou sentí,
óume plahenta—óume en bon' hora
y 'l goig aumenta—que 'm fa delí.

Vola gentil, vola,
la cutuliüeta
que 'l sol tornassola;
vola sens parar,
lo niu fins trovar.
Fossem, amoreta,
fossem, tú lo niu,
jo la cutuliu.

Si á tú tant com á mí aixís te plavía,
deixa en tos llabis florejarhi un mot,
que be ho mereix, que be ho mereix, aymía,
qui 'l cor y el seny t' ha dats: l' ánima y tot.

II

Ets tant hermosa,—que la mirada
quan en tu 's posa,—fa com la font,
hont s' endevina—la parpellada
de llum divina—que alegre al mon.
Ta cabellera—daurada y blonda,
la polsaguera—sembla talment
de l' auriola—que al carro enronda
del sol, quan vola—pel firmament.

Una xica y fora
de frescal rosada,
pot consoladora
á frech de marcir,
lo prat reverdir.
Tornéssem á l' hora,
tornessem jo 'l prat
y tu 'l bon ruixat.

Si á tu tant com á mí aixís te plavía,
deixa en tos llabis florejarhi un mot,
que be ho mereix, que be ho mereix, aymía,
qui 'l cor y 'l seny t' ha dat: l' ánima y tot.

III

Degué formarte,—per ma delícia,
 Deu, al crearte,—d' un raig d' estel;
 fent ta hermosura,—dolsa primícia
 de la ventura—que 'm guarda al Cel.
 De la palmera—tens lo blincatge,
 la Primavera—t' omplí de dons,
 ets llir y rosa,—d' ángel imatge,
 ta boca closa—niu de petons.

Zunzinant l' abella,
 del sol á la calda,
 va de la rosella
 en lo cor de mel,
 á gosar un cel.
 Rosella ta falda,
 jo abella sigués...
 y bon sol que fes.

Si á tu tant com á mí aixís te plavía,
 deixa en tos llabis florejarhi un mot,
 que be ho mereix, que be ho mereix, aymía,
 qui 'l cor y 'l seny t' ha dat: l' ánima y tot.

IV

Qui un cop te veja,—comprén que mori
 per tu d' enveja—lo claveller;
 de ta faldilla—també, que anyori
 la francesilla,—l' ayre lleujer.
 De ta veu tendra—un mot y forá,
 quin bon entendre—que li fa al cor;
 de ta mirada—falagadora,
 no hi ha glassada—per la xardor.

Com d' entre las canyas
 hont l' oreig murmura,
 per valls y montanyas
 esborgeix lo vent,
 lo manyach accent;

á ser per ventura
 canyar jo y tu oreig,
 quín dols remoreig!
 Si á tu tant com á mí aixís te plavía,
 deix en tos llabis florejarhi un mot,
 que be ho mereix, que be ho mereix, aymía,
 qui 'l cor y 'l seny t' ha dat: l' ánima y tot.

V

Mussa que al poeta—cor y seny robas,
 volantli inquieta—sempre voltant,
 sanch de mas venas,—foch de mas trobas
 que al ayre plenas—de ton nom van.
 Si á l' amor meva—vols correspondre,
 la falda teva—sígam coixí,
 y entre abrassadas—en ell confondre
 nostras besadas,—pugam sens fí.
 De la font, l' alosa,
 en la corrent mansa
 se rabeja y gosa
 cent cops capbussant,
 alegre cantant.
 Deu, font de bonansa,
 fes tos brassos bells
 y á mí alosa d' ells.
 Si á tu tant com á mí aixís te plavía,
 deixa en tos llabis florejarhi un mot,
 que be ho mereix, que be ho mereix, aymía,
 qui 'l cor y 'l seny t' ha dat: l' ánima y tot.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

DESPRÉS DEL COMBAT

Ha finit lo combat. L' host enemiga
fuig ja serras avall, dret á la plana
y 'l pagés catalá canta victoria
mentre 'l suhor s' aixuga de la cara.

Lo combat ha finit. La gent francesa,
la que humiliá á mitj mon sota sa planta,
ha hagut de recular á la embranzida
dels nobles fills de catalana rassa.

Sense torbarse á contemplar las cendras
de sas palleras pel *francés* cremadas,
frissós per abrassar á llur esposa,
un sapat montanyés torna á sa casa.

Si anava ab pas lleuger quan ne sortia,
ara que hi torna més lleuger va encara
que no 'l destorban com suara ho feyan
las municions .. ja totes son gastadas.

Aixís que es á la llinda de la porta
crida á la seva esposa benaymada;
mes ningú li respon: tan sols á rébrel
surt lo seu ca fidel á cap d' escala.

Sens fixarse tan sols en que 'l saluda
lo gos, llepant sumís sa má cansada,
s' enfila escala amunt cridant: — ¡Esposa:
surt, que tinch fam de véuret y abrassarte!

Adelerat al primer pis arriba,
adelerat se n' entra dins la sala,
y veu fet á bossins l' escó hont va aprendre
de creure en Deu y d' estimar la Patria...
fet á bossins confós ab altres mobles...
tot un pilot... com un pilot de caixas
de las que al cementiri 'l fosser crema
quan han vingut á cendras los cadavres.

¡Y la muller no surt!... Crida altra volta:
tampoch tenen resposta sas paraulas,
y recordant de cop que potser resa
va per entrar á dintre de la cambra
que fou en altres temps un niu de dítxa,
que fou d' un cast amor benehit tálam;
allí hont per primer cop besá á sa esposa,
allí hont va dar lo primer bes de pare.

Fets mars de plor los ulls, empeny la porta
y 's fica dins ab una revolada...
y allí troba á sa esposa benvolguda,
peró no resa, nó, com ell pensava.

Al bell mitj d' un bassal de sanch ja presa
al peu del llit la dona está ajassada,
lo cap tot ple de sang, torta la boca
y amoratats los ulls y las mans blavas.

Al véurela 'l marit, sobre ella 's tira
y ab ella se confon en abrassada
y ab un bes ardorós li clou la boca
y ab altres dos los morats ulls li tanca.

De sobte s' alsa irat. Per la finestra
mira serras avall dret á la plana,
y veu als enemichs que encara fugen
y diu ab veu conmosa eixas paraulas:

—Dias enrera, als fills que tant volía
me 'ls vareu deixar morts en la batalla;
avuy, poséu aquí la vostra petja,
matéu ma esposa y saquejéu la casa.

Si no 'm deixéu ja res en esta vida,
si de ma esposa y fills Deu ja te l'ànima,
ja no 'm resta fer res aquí á la terra:
vaig á veure si ab ells puch ajuntarme.—

Abrassa á sa muller una altra volta
y una altra volta y cent torna á besarla.
Per fí s' alsa resolt. La má nervuda
torna á pendre 'l trabuch altra vegada
y cridant: — ¡A morir! — passa la porta
y fuig serras enllá... dret á la plana...
confonguentse ab la grossa polsaguera
que las petjadas enemigas alsan...

JOSEPH MORATÓ y GRAU

TARDOR

Quan lo camp s' enfajolava
y arreu l' ujol reffloría
y 'l rossinyol refilava
en lo bosch que reverdía;

allavors que per las pradas,
en los llachs, plans y turons
l' oratje duya flayradas
d' escarxi, teys y timons;

aquells jorns que l' aucellada
entonava un cant festiu
y 'ls remors de la boscada
entonavan cants d' estiu;

y aquellas tardes tant bellas
que volant los papellons
per las floridas rosèllas
las omplían de petons;

aquell esbart d' oranetas
que volavan á l' Agost
y ab aquells mils d' estrelletas
brillejantas á sol post,

fou lo temps que ab ma estimada
divagant pels camps en flor
una tarde á la vesprada
li vaig jurar mon amor.

Avuy que tot se mustiga
ni s'ou cap aucell cantar
y las valls la Tardó abriga
convertintlas en fossar,

y 's panseixen las floretas
y ha fugit lo rossinyol
y marxen las oranetas
y es segat tot lo fajol,

sols restan valls emboyradas,
celatjes que fan tristor,
clarors tristas y esblaymadas
y per tot tons de grogor.

Ara son fora las diadas
d'amor, grats plers y alegrías;
també han passat las vespradas
d'aquells jorns plens d'armonías.

Ma estimada també es fora
l'estiu ¡qué breu n'es estat!
y ara ploro d'hora en hora
lo bon temps que ja ha passat.

¡Sol y trist á la vesprada
recordant mon bell amor
trovantme ausent de ma aymada
plora y suspira mon cor.

CARLES URIAS D' AURIA

LO ROSARI DEL PAGÉS

Lo sol ja s'ha amagat fa una estoneta
ajocantse darrera la montanya;
lo pastó ab lo remat la costa dreta
baixa, tocant son fluviol de canya.

Més enllà 'l llenyater, que 'l bosch neteja,
també taralejant plega sa feyna,
y pels conreus gran colla serpenteja,
á la espatlla portant quiscú llur eyna.

Lo bover al goret l'arada deixa
y dels valents parells pren la tiranda,
y, tot giravoltant de feixa en feixa,
també ab cor satisfet plega sa tanda.

Y masovers, pastors, amos y mossos
entran pel vell portal de la masía,
mentres adelerats lladran los gossos,
corrent entorn la casa ab gran follía.

A puntejar comensan las estrellas,
la fosca com un núvol va extenentse,
han plegat ja 'ls aucells sas cantarellas,
d'oració 'l toch pels ayres va perdentse.

S' ou l' óliva que xiula en la boscúria,
com fa rodolá 'ls rochs la torrentada;
cap més remor s' ou dintre la foscúria,
més la porta del mas ja está barrada.

Ja tots son al escond: santa alegría
del front colrat en tots surt cap enfora.
¡Ditxós aquell que viu en la masía!
¡Ditxós qui al escond seu en aquesta hora!

«Per la senyal» diu l' avi octogenari
ab veu ja mitj trencada y tremolosa,
comensantne lo res del Sant Rosari,
pregaria la més dolça y més hermosa.

Y al bon jayet los altres tots segueixen,
joves, vells, xichs y grans ab alegría;
per cinquanta vegadas repeteixen
ab accent fervorós *Ave-Maria*.

Y 'ls ángels al Cel pujan desseguida
portant á Deu garlanda tant preuhada,
baixant pels que tant bella l' han teixida
lo ben viure y la pau tant anyorada.

¡Oh Rosari, de flors toya preciosa
que celestials olors arreu exhalas!
déixans sentir ta flayre misteriosa
y admirarne l' hermós brill de tas galas.

Deu vulla no 't marceixe cap mal ayre
dels que la ponentada 'ns du avuy dia,
y no s' aparti may ta dolça flayre
de dins la llar payral de la masía.

JOAN ALIBERCH y TORT

NIT DE BODA

Dos enamorats acaban de rebre davant del altar la benedicció nupcial. Ella, ab los ulls baixos, sembla aturdida pel pes de sa felicitat; ell, somrisent, la mira, y en sos ulls brilla la flama del amor.

Los convidats se mouhen d' assí per allà, abrumant ab enhorabonas als esposos y al pares. Los d' ella, Jordi y Magdalena, pagesos vellets, contemplan estranyats tanta fastuositat recordant la senzillesa de las sevas bodas, quan, sense diners ni dinadas, pero plens de sant afecte y de bona voluntat, s' agenollaren davant d' un sacerdot per ser esposos.

Lo senyor Jaume, pare del nuvi, era un viudo de cinquanta y tants anys, rojot y fresch y que sempre estava de bon humor. Bastant li havia costat, á pesar de tenir tan bon taranná, 'l donar á son fill Enrich lo permís perque pogués casarse ab una pobra pagesa, sens altres bens que 'l seu pamet de gloria, la humil caseta hont nasqué y la redubida horta que cultivava son pare; pero al fí va comprendre 'l senyor Jaume que son fill tindria un disgust de mort si ell se plantava als treize, y com que de bo 's perdía, á tot va dir amen.

Varen casarse, donchs, l' Enrich y la Roseta. Per casarlos, no 's va comptar per res ab los pares d' ella. ¿Era possible que aquells pobres pagesos, tan vellets, tan humils, intentessin es-

menar la plana al senyor Jaume y al seu fill? Ni somniarho. Admirats van sentir á dir que 's disposava de la má de la seva filla pera 'l jove més rích de la població. Res tenían ells que objectarhi; res que disposar; pero quasi s'espantavan de tanta ditxa. Y quan, arribat lo dia, se 'n anaren cap al temple, ni compte 's donavan de lo que succehía. Y una dona va eixir devant d' ells.—¡Are ves qui havia de pensarsho, Magdalena! —va dir.—¡Vos si que la heu ben treta!—Y la Magdalena va posarse á plorar.

La Roseta sí que estava alegre. No era tot hú casarse ab qualsevol esterrossador ó ab un gran propietari, y home de lletres per torna. Mes ella no era tonta de mena, y com que sols per l' Enrich vivía, aprengué d' ell lo que sos pares no havían pogut ensenyarli, puig en tals cassos es un gran mestre l' amor. Aixís es que la Roseta, al anar á casarse, no discrepava per son aspecte rústich y sos poch cultivats modals, de tot' aquella gent d' upa que lluhint vistosos trajos assistía á la cerimonia. Tant es aixís, que 'ls bons dels seus pares, vestits ell de vellut y ella de llana ordinaria, no sabían si allargarli la má quan ella va acostarshi pera besárloshi. ¡Los hi semblava tant estrany que aquella senyora fos la filla de las sevas entranyas!

*
* * *

La plassa estava plena de gom á gom. No era pas dia de festa, mes gayre be tot lo poble 'n feya. Com que 's tractava del casori del Enrich y era tan bon xicot y ajudava tant als pobres en las sevas necessitats, res tenía d' estrany que aquesos volguessen acompanyarlo en la alegría d' una consemblant diada.

Be es cert que no tothom estava content. Algunas familias hi havia que tenían fillas casadoras y que 's morían d' enveja per la sort de la Roseta. Mes las tals familias, ó no 's mogueren de casa ó fingiren més alegría y satisfacció que 'ls altres.

La comitiva sortí de la iglesia entre músicas y gatzara. Lo senyor Jaume 's divertía repartint cuartos als bordegassos que l' enrotllavan; los núvis s' ho miravan y somreyan; y ab sas miradas semblavan repartir més llum per l' espay, y ab lo seu somris més alegrías per tots los cors.

Lo curs de la comitiva tingué trassas de marxa triomfal. Quan foren á casa, lo senyor Jaume va sortir al balcó pera tirar confits á la quitxalla que encara baladreja anomenant-lo. Alló era un desfet de gresca y rebombori; y assegurava 'l senyor Jaume ab aquell ayre campetxano que Deu li havia donat, que á pesar d' haverho procurat sempre en lo possible, may s' havia divertit tant. ¡May de la vida!

Després anaren tots cap á la taula, ahont los colocá 'l senyor Jaume per ordre de gerarquia. Ell, ab lo senyor rector, á un cap de taula, y á cada costat los seus consogres. Al altre cap de taula 'ls núvis, y 'ls demés en lo lloch que 'ls fes més ràbia. ¡Si se 'n va fer de broma durant lo dinar! ¡Cóm se vá riure! Mes los núvis no rigueren gran cosa. No més sabían mirarse. Ves si era estrany: ells, tan joves y tan felissos, no feyan pas las ximplerías que feyan los vells. Semblavan més entenimentats que 'ls altres. La Roseta contestava breument á todas las preguntas; y mentres parlava, per cert ab gran discreció, semblava que sortís de sos ulls una claror tranquila: la claror d'un' ànima felís y honrada. Ho corroborava la mitja rialla de sa boqueta. Y qu'hermosa qu'estava! Damunt la neu de son front, ¡que bé s' hi destacavan los archs de sas negras sellas, y quín interés donavan á son semblant angelical, mostrantse per manera perfecta agermanadas las gracias de la joventut ab la sensatés de la edat madura, las tendresas del amor y la magestat de la idea!

Sos pares la miravan y 's revelava en sos rostres certa inquietut. Per forsa havían d' estar orgullosos veyent á sa filla en tan bona posició y tan festejada de propis y d' estranys; mes ells anavan á pèrdrela, y tota aquella festa no era prou pera treure aqueix negre pensament de son cap.

Quan lo dinar va acabarse, tingué principi 'l ball. Lo senyor Jaume doná provas de *resistencia* ballant furiosament ab todas las que ab ell volgueren fer parella, y s' armá tal bullici, que prompte'l senyor rector va dir:—*Absit!*—retirantse á port més segur per temensa de lo que ell creya horrors d' un naufragi. No hi ha que dir si naufragaria repetidas voltas lo sentit comú en aquella formidable maror de l'alegría. Pero, en mitj de tant bullici, los pares de la Roseta anavan entristintse més y més. Imaginavan que á sa filla la seduhía la fastuositat de aquella morada, y que menyspreava las sevas pobresas. Als

sers senzills y bons los hi costa poch lo desconfiar y 'l témer, y en aquella esfera estranya á sas costums, los pobres vells s' hi trovavan com extraviats. Com més general se feya la expansió, més s' oprimía son cor. En mitj de tanta gent se sentían sols, y 's deyan que lo més cruèl del mon son las grans alegrías. Se figuraren que allí hi eran de més, puig sa filla ja ni 'ls mirava apenas; y considerant que seria massa l' atreviment l' interrompre á ningú per despedirse, s' aixecaren, y l' un darrera l' altre, procurant no ser vistos, silenciosos, alacayguts, ranquejant com á vellets qu' eran, anaren cap á la porta y s' encaminaren á la seva caseta.

Quan se despediren los convidats, la Roseta trobá á faltar als seus pares y pensá si aniria en sa busca. Mes la nit era ja entrada, y 'l seu espós li somreya al costat, y á son pit la atreya, y la cambra d' estat esperava á una verge, y la atreya també, no ab la atracció del abim, sinó ab l' atractiu de tot lo desconegut; y vers la cambra se 'n aná la Roseta, trémula d' emoció; com es incert lo vol de la papallona al entorn de la llum que la fascina; sols que la Roseta tenia la dita de ser papallona d' una llum que no abrusa.

* *

Y mentrestant, los dos vellets havían arribat á casa seva. Asseguts vora la llar apagada, ab los colzes sobre 'ls genolls y 'l cap entre las mans, s' estavan tots dos y tots dos ploravan, ab plor concentrat, convulsiu. Un llum de ganxo penjat á l' escudeller los hi enviava sa claror trista. No se 'ls hi veyá 'l rostre, que mitj amagavan las ombas y 'ls cendrosos cabells que queyan sobre sos fronts. No sols en la llar hi havia cendras; també n' hi havia en sos caps; també en sos cors. Il·lusions, esperansas, somnis tranquils d' amor y de ventura: tot per ells, tot era cendra.

—La nostra nit de bodas, ¿te 'n recordas, Magdalena?—digué 'l vell—no va ser pas tan trista, y aixó que no teníam ni diners per menjar.

—Hi havia dalit, Jordi; y ara ni aixó 'ns queda—respongué la Magdalena.

Pocas paraulas més digueren. Lo Jordi no tenia ni forasas per parlar. Ja sols per recordar vivían. En eixa edat lo recor-

dar es viure. ¡Y 'l recordar es tan trist! Feyan remembransa de totas las dltas passadas, que may las dltas son grans sinó quan son perdudas. Sos sacrificis, sos afanyos per la filleta de sas entranyas; desde 'ls primers passos d' ella, quan comen-sava á anomenarlos, fins que, cuberta de sedas y joyas, los abandonava. Recordiavan també los infantils passatemps de la Roseta al amor de la llar, sas endiabladuras en l' horta, quan trossejava las plantas per atrapar algun insecte; sos cants y sas riallas... Ara las papallonas correrían sense por, y las plantas s' enmustirían. Be era cert que, per la poca vida que 'ls quedava, ab un raig de sol cada matí 'n tenían prou; y 'l sol, menys ingrát que sa filla, encare 'ls hi enviaría son bes amorós. Mes ja res los hi feya: ells volían morir.

Eran las altas horas de la nit y encare vetllavan. En lo camp vehí se sentía, melangiós, lo cant d' un grill, que semblava l' amoixador de sas tristesas. Los dos vells permaneixían inmóvils. De sopte sentiren una esgarrifansa de fret. La débil flama del llum de ganxo s' havia estingit del tot, y 'ls dos vells quedaren perduts en l' ombra. Llavors, á las palpentas, sense anomenarse, 's buscaren, y al trovarse, tremolant de debilitat ó de febre, s' estrenyeren l' un en brassos del altre, arraulits, desesperats, confonent las sevas llágrimas.

En la vellesa la soletat es la mort. ¡Pobres pares, que compran las alegrías dels fills ab las propías amarguras. Redímense los esperits ab baptisme de llágrimas, que es com dir ab tendresa y amor. Ser pare, es la suprema redempció.

*
* *

A trench d' alba, havían sortit de casa la Roseta y l' Enrich. Ni tenían son, ni ella havia pogut olvidar sos antichs hàbits de llevarse dematí; y com que 'l dia avans no pogué despedirse dels seus pares, se 'n aná á trovarlos ab son espós á primera hora. Anavan agafats tots dos, admirant lo sublim despertar de la creació y rebent joyosos los besos del ventijol.

Quan hi arribaren, la Roseta 's despregué del bras de l' Enrich y, acostantse á la porta de la caseta, cridá:

—¡Mare!

—¡Filla de l' ánim! respongué la Magdalena.

Las ombras del dolor se fongueren, com s' havían ja fos

las de la nit. Los grans dolors tenen per companya la fosca, que tanca 'ls ulls á tota perspectiva y 'l cor á tota esperança. La Roseta va quedar sorpresa del dolor dels seus pares, y va férlosli compendre que en son aturdiment sols havían vist fantasmas, tan horribles en apariència com vans en la realitat.

A la porta de la caseta, pares y filla, estretament abrassats, formaven un grupo encísador. Deu devía somriure satisfet d'aquellas criaturas que tan be sintetisaven sa més gran obra: l'amor.

L' Enrich se 'ls mirava conmogut. Després agafá 'l bras d' en Jordi, y tots plegats s' encaminaren cap á cal senyor Jaume.

La Magdalena llavors va plorar com may. També á la Roseta li espurnejavan las llágrimas. En aquell moment sortía 'l sol, enviántlosli un devassall de llum. Y semblavan aquellas llágrimas la rosada d' una aurora de felicitat.

LLUIS VIA

CANSÓ DE DESEMBRE

¡Com van cayent, com voleyan
los blanchs borrallons de neu!
¡qué blanca y muda es la terra!
¡qué trist y aplomat lo cell!

¡Com van cayent... Com s' empenyen
los blanchs borrallons de neu,
apilotantse en las brancas
d' aquets arbres macilents
com de por de caure en terra
sobre 'l fanch que 'ls ennegreix!

¿No 't sembla veure, ma vida,
com, dispersadas pel vent,
crusan l' espay las floretas
dels blanchs atmetllers del cel?

¿No 't sembla que aquí en la terra
cada arbre, fa poch desert,
se revesteix de flor blanca
qu' esclata joyosament?

Y 'l clamor de fam que exhalan
esverats los aucellets
¿no 't sembla un himne de festa
que canta l' adveniment
d' una primavera estranya
desperta fora de temps
sense perfums en la terra,
sense sol al firmament?

¡Qué festius y hermosos semblan
los blanchs borrallons de neu,
mirats á través dels vidres
y al compás dels espetechs
de la flama enjogassada
qu' espurneja resplendent!

APELES MESTRES

¡CAP AL CEL!

Al mes just del maridatge
lo marit marxá á vlatje,
¡ay l' esposa quín plorar!
trista y sola en sa anyoransa
en la mar te sa esperansa
y es tan traydora la mar!

Com un lliri ab la glassada,
la pobreta desposada
se marceix de tant patir,
y acaba lo seu martiri,
en lo clot que al cementiri
lo fosser, cantant, va obrir.

D' arribada en la badía
fondeja á punta de dia
una nau d' ayrós quíndat,
porta náufrechs, y á la sorra
tot lo poble com hí corra
per rebre als que s' han salvat.

D' abrassadas y de besos
adormits feya tants mesos,
si se 'n donan ab anhel,

«y ma esposa?» un jove crida,
tots se miran, y, entristida,
una dona—diu:—«¡Al cel!»

Quan lo cor de cop s' arrenca
un bull de sanch febrosenca
cega 'ls ulls y emboyra 'l seny,
y la negre melangía
poch á poch á la follía
al lás dissortat empeny.

Pobre amant, de matinada
ab la vista al cel fixada
va cridant—«allí allí...
»al lluny mar y cel s' ajuntan
»per las onadas que hi muntan
»amor meu t' he d' assolí.»

«Guayteu,»—diu á qui l' escolta—
«guayteu,—diu—«la blava volta
»del cel com toca en la mar,
»mar endins. endins, fent via,
»ab quant temps hi arribarí
»ab quant temps s' hi pot anar!»

Una barca aparellada
troba un dia á trench d' onada,
mira al entorn ab rezel,
vara y munta desseguida
y á la gent que hi corra, crida
«¡vaig al cel, vaig cap al cel!»

Desplegada l' ample vela
va deixant brillanta estela
que ab lo sol fa enlluhernar
llauts y bots la segueixen
cruixen pals y 'ls remes parteixen
mes no 'l poden encalsar.

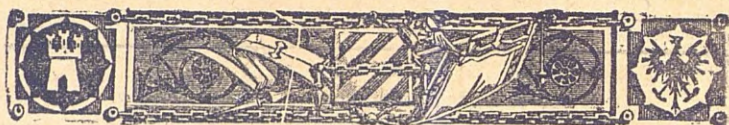
Ab sa barca voladora
á tot drap va mar enfora
lluguenta com l' oronel
y á cada forta esbranzida
als que 'l segueixen los crida
«vaig al cel, vaig cap al cel.»

L' una má al timó posada
l' altre á l' escota fermada
dret á popa, esborronat,
en la boyra calitxosa
sembla una visió febroso
que la mar hagués llevat.

Se va perdre en la nit bruna;
las barcas una per una
prou cercaren ab anhel,
las ombras tot ho enfosquiren
sols un cop al lluny, ohiren
—«¡¡vaig al cel, vaig cap al cel!!»—

FERRÁN AGULLÓ Y VIDAL

LO GUERRER DE TORTOSA

POESÍA GUANYADORA DEL PREMI OFERT PEL «CENTRE CATALANISTA»

EN LO CERTÁMEN D' OLOT D' ENGUANY

«Si he faltat ab Berenguer,
emportantme sa germana,
cego d' amor, oblidant
qu' al meu Senyor deshonrava,
tanta gloria li vull da',
qu' esborri las meas faltas,
perque aquests deutes d' honor
es un villá qui no 'ls paga.
Ara qu' ell ab sos guerrers
á Tortosa té sitiada,
cap á Tortosa me 'n vaig
y, ó moriré en la batalla,
ó seré 'l primer de tots
d' obrí 'l pas á la Creu Santa.»
Aixís en Castellfullit
Pons de Cervera pensava,
mentres, hermosa y somrihent
com lo cel quan hi naix l' alba,

ab brassos de llessamí
la seva esposa 'l lligava.
Y, muntant al seu corcer,
que ja sab que son companyas,
al criat més vell y fadel
encarrega sa estimada.

—¿Quán tornarás?—ella diu
ab los ulls rublerts de llágrimas.

—Quan te pugui presentar
al palau de ta nissaga;
quan del comte Berenguer
altre cop sías germana.—

Es lo dia del assalt,
dels horrors y la matansa,
y de Tortosa en los murs
la sanch hi corra com aygua,
perque 'ls fills del Alcorá
y 'ls fills de la Creu Sagrada,
los sitiats y 'ls sitiadors
barrejats en la batalla,
més que moros y cristians,
semblan feras que s' empaytan.
Ab negras armas vestit
hi ha un caballer que á tots guanya:
sembla de ferro 'l seu bras;
sembla un llamp la seva espasa
que may cau sense ferir
y ni un moment está en vaga.
Per arribar al portal
ha fet caure un bosch de llansas,
quan vol entrar, hi ha tants morts,
que 'l caball se li entrebanca;
mes, ferit pels esperons,
salta 'l mur de carn humana,
ab la boca escumejant
y 'ls ulls encesos de rabia.
Los carrers están ben plens
d' enemichs que l' amenassan,
y 'l guerrer los hi respón,

esclafint una rialla:

—¡Llamp del cell!—diu, fent rodar
lo cap del primer qu' atrapa,

—¡tants que allí fora n' he mort
veig que aquí son molts encara!—

Los moros surten á mils;
lo cavaller sempre avansa,

y la espasa va segant,
com fals totjust esmolada,

y tantas testas d' alarbs
als seus peus cauben segadas,

que quan l' exércit segueix
ja la feyna se li acaba.

—Portéume á n' aqueix valent
per qui Tortosa es guanyada—

diu en Ramón Berenguer
quan la victoria 's declara,

y prompte 'l té al seu devant,
agenollat á sas plantas,

aixecantse tremolós
la visera que l' amaga.

Lo comte retrocedeix
retirant la má allargada,

mes, revenintse al moment,
del héroe als brassos se llansa:

—Ja pots dirte germá meu
y orgullós n' estich encara

de que me dongui aqueix nom
qui tant ha fet per la patria.—

Y, ple de ditxa y honors,
lo guerrer emprén la marxa

de dret á Castellfullit,
hont l' espera sa estimada,

clavats los ulls al camí
y 'l cor glatint d' esperança.

Totseguit qu' entra al castell
la trova al peu de la escala,

y estrenyentla sobre 'l pit
gojós li diu en veu baixa:

—Ja pots entrá' ab lo cap alt

al palau de ta nissaga,
ja d' en Ramón Berenguer
altre cop ets la germana,
perque are 't puch oferir
la noblesa qu' ell demana.
¡Y no sé quína val més
devant de Deu y la patria,
la que 's trova en lo bressol
ó la que 's compra ab la espasa! —

TRINITAT ALDRICH

¡Tant aprop que vas passar
y jo enlluhernat no 't vaig veure!
Després, es clar, no 'm vols creure
y fins ni 'm vols perdonar!

Prou lo cor te va sentir
y 'm vaig girar, mes, en vá,
que la gent me va tapá'
á qui tant me fa patir,
y ab l' ánima condolida
pel fret del anyorament,
va sentir més greu torment
creyentho ilusió finida;
y ara sé que la ilusió
era realitat hermosa
y que tu ¡tant rencorosal
no 'm vols concedí 'l perdó.

¿Per qué 'm vols castigá aixís?
¿No es prou mon remordiment?
¡No 'm donguis, donchs, més torment;
no 'm neguis més ton encís!

SALVADET.

DE COM SANTA CLAUS ARRIBÁ Á SIMPSON'S BAR

En la vall del Sagrament estava 'l temps molt emplujat. Lo Nord Forck s'havía sobreixit y la Ratlesnake Creek se trobava impracticable.

Las pedras que al estiu senyalavan lo pas á gol en lo camí de Simpson havían desaparegut sota una inmensa planura d'aygua que arribava fins al peu de las montanyes.

La diligencia que pujava va tenir d'aturarse á la casa Granger; l'últim correu va ser abandonat en lo *tules* y l'home se va salvar nadant.

«Un área», deya l'*Allau de la Serra* ab calculat orgull local, «tant gran com l'Estat de Massachussets, está en aquestas horas sota l'aygua. Y 'l temps no es pas millor dalt de la serra.»

Lo fanch era espés en lo camí de la montanya. Galeras que ni la forsa física ni l'enginy podían arrencar de las roderas ahont s'havían ficat, embrassavan la carretera, y 'ls tiros de cavalls ressagats y 'ls renechs assenyalavan lo camí de Simpson's Bar.

Més enllá, sol é inaccessible, xop y batut per un vent furios y amenassat ab la crescuda de las ayguas, Simpson's Bar en la nit de Nadal de 1862 penjaba de Table Mountain com un niu d'aurenetas que la borrasca bat al mitj de las pedras de trencats capítells.

A mida que la nit devallava sobre 'l campament, uns quants llumets se veyan per entremitj de la boyra desde las finestras de las barracas posadas á una y altra banda del camí, solcat llavors per reguerons desordenats y batut per venis errants.

Per sort la majoria dels vehíns s'estava recullida en la bola.

tiga de Thompson al voltant de una roja xemeneya en la que hi escapíen silenciosament, ab tant ostensible acort de la comunitat social, que alló suplía tota conversa.

Feya ja molt temps que 'ls medis de diversió s' havían acabat á Simpson's Bar. La pujada de las ayguas sospenía las feynas normals de las minas y del riu, y la subsegüent falta de diners y ayguardent feya perdre las ganas fins de las illegítimes diversions.

Lo mateix Mr. Hamlin abandoná 'l Bar ab cinquanta duros á la butxaca, única cantitat que va poguer realisar de las grans sumas que portava guanyadas en lo lucratiu exercici de sa trevallosa professió.

—Si 'm diguessin que senyalés un poble bonich ahont un jugador retirat que no dongués gayre importancia al diner pogués divertir-se y matar moltes horas, diría que anés á Simpson's Bar; pero pera un jove ab molta familia que dependeixi de son trevall, no li donaría prou pera viure aquella població.—

Com la familia de Mr. Hamlin se componía tantsols de damas elegants, citém aquesta observació pera donar una idea més de son *humour* que de sos debers.

Los objectes inconscients de tal sátira 's trobavan reunits aquest vespre ab inditerent apatía, filla de la peresa y l' aburrimient.

Ni 'l soprat trepitj de las potas d' un cavall á la porta los va fer deixondir.

Tant sols Dick Bullen s' aturá en la feyna de buydar la pipa y aixecá 'l cap, pero ningú més de la colla mostrá lo més petit interés per l' home qu' entrava, ni manifestá reconéixer.

Era una figura molt familiar en la reunió. A Simpson's Bar li deyan «Lo Vell.»

Tindría l' home uns cinquanta anys. De cabell cendrós y escás, semblava encare jove y de complexió sana. De cara simpática y complascent, tenía una aptitut aixís com la del camallheó pera adoptar la sombra y 'l color de las opinions y caràcters dels que l' insultavan.

«Lo Vell» acabava de deixar á uns companys de diversió; aixís es que de moment no 's fixá en la serietat de la colla, pero tustá amistosament per la espatlla al home que tenía més aprop, y 's deixá caure en una cadira ahont no hi seya ningú.

—¡Minyons, acabo de sapiguer la cosa millor del mon! ¿Coneixeu á Smiley, lo d' allá baix, Jim Smiley, l' home més

divertit del Bar? Donchs, en Jim 'ns estava contant lo cuento més graciós del...
—Smiley es un animal—va fer una veu fosca.

—Un *skunk*—afegí un altre ab to sepulcral.

Seguí una pausa á aquestas paraulas.
Lo vell mirá rápidament á tots los de la colla després sa cara's mudá poch á poch.

—Es veritat—va dir acabat de un moment de reflexió—si que ho sembla una mena de *skunk* y un bon xich te d' animal. No hi ha per qué negarho.—

Callá per un moment, com en dolorosa meditació de la ignorancia é imbecilitat del impopular Smiley.

—Fa un temps ben trist; ¿veritat?—afegí engolfantse en la corrent del sentiment general.—Mala se 'ls hi espera als treballadors y poch diner corre aquesta temporada. Y demá es Nadal!—

Hi hagué un moviment entre 'ls concurrents al sentirse aixó, pero no 's traslluhí clarament si era de satisfacció ó de pena.

—Sí—afegí lo vell en lo trist to que desde 'ls últims moments sense volguer havia pres.—Aixó és... m' ha passat pel cap la idea ¿m' enteneu? de que tal vegada os agradaria venir-vosen á casa meua y passaríam allí la nit de Nadal. Pero ara 'm penso que no us agradaria.

—¿Potser no esteu per aixó, ara?—afegí ab bondados interés observant las caras dels seus companys.

—No diré pas que no—va respondre Tom Flynn un xich més animat.—Potser sí. ¿Pero, y la teua dona? ¿Qué hi diria la teua dona?—

Lo vell dubtà.

Las probaturas matrimoniales no havían sigut felissas per ell, y 'l cas era conegut en Simpson's Bar.

La primera muller, una pobreta dona delicada y bonica, havia sofert viva y calladament las gelosas sospitas de son marit, fins que un dia aquest convidá á casa seva á tots los del Bar pera férlos hi conèixer la seva infidelitat.

Al arribar tots plegats trovaren á la temerosa é ignocent criatura tranquilament ocupada en sas feynas de casa y se'n entornaren moixos y avergonyits.

Pero la delicada sensitiva no's va refer ab facilitat d'aquell gros ultratge.

Ab molta pena recobrá l' aplom pera donar sortida á son

amant que 'l tenia amagat dintre de un armari y escaparse ab ell. Pera consol de son abandonat espós, li deixá un noy de tres anys.

La actual muller del vell havia sigut la seva cuynera, dona forsuda, leal y agressiva.

Avans de que pogués contestar, Jon Dimmink exposá en breus rahons que la casa era del Vell y que, invocant lo poder de Deu, si aixó li passés á n' ell, convidaria á qui li donaria la gana, encare que fentho posés en perill la seva salvació. Los Poders del Mal, afegí á més, lluytarian en va contra d' ell.

Tot aixó dit ab una sequedat y vigor perduts en aquesta traducció obligada.

—Naturalment... de segur... aixó es—va dir lo vell arrugant lo front.—No, aixó no hi ha qui m' ho privi.—Es á casa meva; he aixecat totas las fustas per mí mateix. No li tingueu por, noys. Potser cridarà una mica, com fan totas las donas, pero tornarà á las bonas.—

Lo vell se refiava d' ell mateix, en la exaltació del licor y en lo poder de un valerós exemple pera sostenirse en semblant cas.

Fins llavors Dick Bullen, orácul y cap de Simpson's Bar, no havia parlat. Pero ja s' anava á treure la pipa de la boca.

—Vell y 'l teu noy Johnny? Cóm segueix? Me va semblar qu' estava un xich malaltot la darrera vegada que 'l vaig veure en lo camí tirant pedras als xinos y no semblava que aixó 'l divertís gayre. Ahir ne passá per aquí devant una colla ofegats al riu—y vaig pensar en Johnny. Ell los hagués vist. ¿Potser farém nosa si está malalt?—

Lo pare visiblement afectat, no sols per aquell cuadro patètic de la privació de Johnny, sinó també per tan delicada finesa, s' esforzá en assegurarli que Johnny estava millor y que un xich de gresca l' animaria.

Llavors Dick se va aixecar, y, tot estirantse mandrós, va dir:

—Ja estich á punt. Passa endavant Avl. Aném.—

Y ab un salt y un udol característichs 'l seguiren, sortint tots al defora.

Al atravessar la botiga, va pendre de la llar un boscall encés, fent lo mateix los altres, seguint lo ben aprop y entrebancantse, y avans de que Thompson, lo sorprés amo de la drogueria, conegués la intenció dels seus parroquians, la botiga's quedá vuyda.

La nit era negra com gola de llop. A la primera ventada

las improvisadas atxes s'apagaren y no més los rojos boscalls, avansant en las tenebras com focs follets, marcavan lo camí. Aquest los guiava per lo collet del Pi amunt á qual extrém s'amagava en la pujada una ampla y baixa barraca ab lo sostre fet d'escorsa d'arbres.

Era la casa del vell y á la vegada entrada de la mina ahont trevallava, quan trevallava una estona.

Aquí l'acompanyament se pará un instant per delicada deferencia del amo que arribá darrera de tots esbufegant.

—Potser fora millor que esperesseeu un moment aquí fora, mentres jo entro y veig si tot está corrent,—va dir lo vell, aparentant una serietat que no sentia.

La indicació va ser bonament admesa. La porta s'obrí y 's tancá darrera del amo, y 'ls seus companys, recolsantse á la paret y aixuplugantse sota la teulada, esperaren escoltant ab atenció.

Per alguns instants no 's sentia més soroll que 'l gotejar de l'aygua de la teulada y 'l de las brancas que se las havían ab lo vent que las doblegava cruixint y refregantse per sobre d'ells.

Los homes comensaren á parlar uns ab altres y tot murmurant de lo que sospitavan que estava passant dintre de la barraca.

—Jo 'm penso que avans de comensar ja ella li ha trencat lo cap.

—L' haurá ficat á la mina y allí de segur que l' haurá aparedat.

—Lo tindrà á terra y se li haurá sentat á sobre.

—Potser fa bullir alguna cosa per tirárnosho entre cap y coll. Apartéuvos de la porta, minyons.

Pero justament en aquest instant cruixí 'l baldó, s'obrí aquella porta poch á poquet y una veu va dir:

—Entreu que us esteu mullant.

La veu no era la del vell ni la de la seva dona.

Era una veu infantil qual tó débil era trencat per aquella ronquera antinatural que tantsols pot produhir lo no fer res y 'l vici avans d' hora.

S'aixecava cap á n'ells la cara d'un nen, una cara que podia haver sigut bonica y fins distingida á no enfosquir-la de per dintre los vics apresos y la bruticia y 'ls rigors de la intemperie de per fora.

Anava ab una manta y's veyia que s'acabava d'alsar del llit.

—Entreu—va dir—y no feu soroll. Lo vell es allí dintre parlant ab la mare—afegí—senyalant un quarto proper que semblava una cuyna, desde la que la veu del vell arribava ab tó de súplica.

—Deixéume—va dir lo noy malmirrés á Dick Bullen que l'havía agafat embolicat en la manta y feya veure que l' volia tirar al foch.

—Déixam estar, vell malehit, boig. Déixam.—

Dick Bullen, dissimulant lo riure, l' va deixar á terra, mentres que ls homes entraren silenciosament colocantse al voltant d' una taula llarga de pots ordinarias que omplia mitja sala.

Després Johnny se'n va anar tot sério cap á un armari, y va treure diferents objectes que va posar al demunt de la taula.

—Aquí teniu ayguardent y galetas, arenys fumats y formatge (y tot duentho á taula pegá una caixalada al formatge) y sucre—va dir, trayenthe ab las mans brutas un grapat—y tabaco. També tenim pomas secas al armari, sino que no m' agradan. Las pomas reïnflan. Aquí ho teniu tot—acabá—y ara dali sense por; jo no'n faig cas de la vella. Armi no m' es res. Avant.—

Se'n va anar cap á la porta d' un recambró un xich més gran que un armari, separat del quarto principal per un envà y que tenia allá al fons dintre la fosca un llit petit.

Allí's va estar un moment dret mirant á la colla, sortintli ls peus nusos per dessota de la manta y va moure l' cap.

—¡Hola Johnny! ¿Ja te'n tornas allí?—li va dir Dick.

—Sí, me n' hi vaig—contestá Johnny ab tó resolut.

—¿Donchs qué tens, vellei?

—Estich malalt!

—Qué vol dir malalt?

—Tinch febre. Y panallonsi. Y reuma—contestá Johnny.

Y s' amagá entre ls llensols. Després d' una pausa curtíssima, afegí de dintre de la foscor y semblant que dessota del cobrellit:

—Y'm fa mal lo cor.—

Hí va haver un silenci penós. Los homes se miraren entre ells y després miraren al foch.

Ab tot y l' apétitós banquet que se ls hi presentava, semblá que queyan altra vegada en la desanimació de la drogueda d' en Thompson, al sentir la veu planyenta del vell, que,

sense recordar-se de que 'l podían sentir, va arribar de la cuyna.

—Tens rahó que 't sobra... Es ben cert. Es clar que ho son... Una colla de dropos, borratxos y ganduls!... Y aquest Dick Bullen es lo pitjor de tots. Si tingués seny ja no hauria vingut sapiguent que tenim á casa un malalt y que no tenim res per donalshi? Si ja li deya jo. Bullen—li he dit—¿es que estás borratxo ó boig, pera pensar en semblant cosa? ¿Y á Stapbes? Pero home, vols fer un infern de casa, tenint al noy malalt?... Pero volgueren venir, ho volgueren.—Aixó es tot lo que pot esperarse d' aquesta canalla del Bar.

Una riallada estrepitosa seguí á aquesta desgraciada manifestació.

Sia que fos sentida desde la cuyna ó sia que la furiosa companyona del vell hagués apurat tots los restants modos de manifestar son despreci é indignació, lo cert es que 's tancá sòptadament y ab gran estrépit una porta que donava al darrera de la casa.

Un moment després va comparéixer lo vell, ignorant, per sort, la causa de la darrera riallada y somrihent ab dolcesa.

—La vella ha tingut la idea de passar una estona ab Misses Mac Fadden—va dir á manera d' explicació y ab ayre de indiferencia al asséures á taula.

Estrany fa dirho, pero 's necessitá d' aquesta contrarietat pera refer lo mal humor que la colla comensava á sentir. Y sa natural audacia va recobrar-se ab la tornada del amo.

No penso contarvos los acudits del ápat d' aquell vespre. Lo lector ja compendrá que la conversa va caracterisarse per la exaltació intelectual, lo cautelós respecte, la meticulosa delicadesa, la precisió retórica y per lo mateix discurs llógich y coherent que distingeixen á n' aquestas varonils reunions en localitats més civilizadas y baix auspicijs més favorables.

Com no hi havia gots no se 'n trencá ni un, ni 's lleansren inútilment licors per terra, ni al demunt de la taula, per la escassetat d' aquell article.

Era gayre be mitja nit quan va ser interrompuda la festa.

—Calleu—va dir Dick Bullen alsant la má.

Era la gemegosa veu de Johnny, desde son cuarto del costat.

—¡Oh, pare!—

Lo vell s' aixecá depressa y entrá al quartet. Torná á sortir al cap de poca estona.

—Lo reuma li torna de valent—va dir—y se li han de fer unas fregas.—

Va pendre del damunt de la taula la garrafa del ayguardent, mes, sotraguejantla, la trová buyda.

Dick Bullen deixá 'l seu got de llauna ab un riure forsat. Los demés feren lo mateix.

Lo vell examiná 'l contingut y va dir més animat:

—Me sembla que n'hi ha prou. Esperéume un instant; torno desseguida.—

Y 's ficá de nou en lo quartet, enduhéntsen una camisa vella de franela y l' ayguardent.

La porta quedá un xich badada y 's va sentir ben clar aquesta conversa:

—Digam, fill meu, ¿ahont te fa més mal?

—Me fa mal tot. Unas vegadas aquí, y altrás aquí sota; pero es més fort d' aquí á aquí. Frega tort, pare.—

Y 'l silenci semblava indicar una viva fricció. Llavors Johnny va dir:

—¿Passas be 'l temps allá fora, pare?

—Sí, fill meu.

—Es Nadal demá, ¿veritat?

—Sí, fill meu. ¿Cóm te trobas ara?

—Millor, frega un xich més avall. Y ¿qu' es Nadal? ¿Per qué 's fá aquesta festa?

—Oh, es un dia.....—

Ab aquesta incomplerta definició, va semblar que n'hi havia prou, puig hi va haver un espay de silenci, durant lo qual lo vell continuá fregant. Al cap de poca estona Johnny va afegir:

—La mare diu que á tot arreu menos aquí la gent se donan cosas los uns als altres per Nadal. Diu que hi ha un home que li diuhen Santa Claus, ¿saps? No un blanch, sino una mena de xino que baixa per la xamaneya la nit avans de Nadal y porta cosas als nens. Als menuts cam jo, los hi fica á las sabatas!

Aixó... Aixó es lo que 'm volía fer creure. ¿Vaja, pare, ahont me fregas? Ets á una hora d'allá ahont me fa mal. S'ho empescaría no més que pera fernos enrabiar á tu y á mí?..... No freguis aquí... ¿Qué dius, pare?—

En la solempne quietut que semblava estendres damunt de la casa, se sentía clarament lo soroll proper dels pins y 'l rodolar de las fullas pel defora.

—Vaja, pare, no siguis aixís, que aviat estaré bo. ¿Qué fan aqueixos homes aquí fora?—

Lo vell entreobrí la porta y mirá.

Los seus hostes estavan asseguts en bona companyia, ab unas quantas monedas de plata al demunt de la taula, dintre d' una pobra bossa de pell.

—Estarán jugant... á algun joch. Ja s' arreglarán—contestá á Johnny. Y torná á fer fregas.

—M' agradaría ser má y guanyar diners—va dir, reflexionant Johnny, després d' una pausa.

Lo vell repetí lo que pera ell era la cansó de cada dia, es dir, que si Johnny volgués esperar fins que topossin ab la veta de la mina, tindria molts diners, etc., etc.

—Sí—va dir Johnny—pero no la trobas, y que topis ab ella ó que jo ho guanyi, es casi be lo mateix. Tot ho fa la sort. Pero es molt estrany lo de Nadal, ¿no es veritat? ¿Per qué 'n diuhen Nadal?—

Tal vegada per deferencia instintiva á las preocupacions dels seus hostes ó per un sentiment incert d' incongruencia, la contestació del vell va ser tant baixa, que no arribá més enllá del cuarto.

—Sí—va dir Johnny, ab interés ja un xich decaygut.—Ja te 'n he sentit parlar. Ja n' hi ha prou, pare. Ara no 'm fa tant mal. Embolicam ben be ab la manta. Aixís. Ara—afegí murmurant sota la roba.—Asséute al meu costat fins que m' adormi.—

Pera assegurar-se de la obediencia va treure una má de la manta, y, agafant una màniga de son pare, altra vegada's posa be pera dormir. Durant alguns instants lo vell esperá ab paciencia.

La estranya quietut de la casa excitá la seva curiositat, y ab la má deixada anar y sense aixecarse, obrí cautelosament la porta y mirá á la sala.

Ab gran sorpresa la va veure fosca y deserta.

Pero en aquell moment un tió que fumejava en la llar's trencá y á la claror de sa flamarada vejé á Dick Bullen assentat vora las esmortuhidas flamas.

—¡Olal—

Dick's va sobtar, 's posá dret y va anar cap á n' ell mitj tintinejant.

—¿Ahont son los altres?—va dir lo vell.

—Han pujat pel collet á donar un tom. Totseguit me vindrán á buscar.

Los estich esperant. ¿Per qué 'm miras aixís, vell?—afegí ab riure forsat.—Qué 't creus qu' estich borratxo?—

Podia havérseli perdonat al vell la suposició, porque 'ls ulls de Dick estavan humits y tenia la cara encesa.

Se va fer lo mandrós y torná á la vora del foch.

Va badallar, va estirarse, se cordá la roba y va dir rihent:

—No n' hi ha per tant, ab lo teu licor. No, t' alsis—continuá dihent, quan lo vell va fer un moviment pera despendre la seva màniga de la mà de Johnny.—No fassis compliments. No 't moguis; me 'n vaig totseguit. Ja son aquí.—

Picaren suament á la porta.

Dick Bullen va obrirla, ab un gesto 's va despedir del vell y desaparegué.

Lo vell l' hauria seguit á no ser per la mà que encara sentia agafada. Fácilment se podia despendre d' ella; era petita, décil y flaca; pero potser per ser petita, débil y demacrada se 'n aconhortá, y, acostant encara més la cadira al llit, hi decantá'l cap. En aquesta actitud indefensa 'l sorprengué la son.

La habitació oscilá y 's desvanesqué devant dels seus ulls; va reparéixer, va desvanéixers altra vegada, va ferse fosch y 'l deixá adormit.

Mentrestant Dick Bullen tancá la porta y s' ajuntá á sos companys.

—¿Ja estás llesi?—va dir Staples.

—Y ben llesi!—va dir Dick.—¿Quína hora es?

—Las dotze tocadás—contestá.—¿Pots terho? Son casi be cinquanta millas entre anada y tornada.

—Jo be ho crech—contestá Dick breument.—¿Ahont es la euga?

—En Bill y en Jack la tenen ja als quatre camins.

—Donchs que m' esperin un instant.—

Va entornarsen y va entrar de nou sense fer soroll á la casa.

A la claror de la espelma que 's fonia y del esmortuhit foch, va veure que la porta del quartet estava oberta. Se n' hi va anar de puntetas y observá.

Lo vell, sentat á la cadira, roncava ab las camas estesas, lo cap tirat enrera y 'l barret sobre 'ls ulls.

Al seu costat, demunt del estret llit de fusta hi estava Johnny embolicat com una momia ab la flassada, la que 'l

tapava tot menos un xich de front y alguns rulls de cabells humits per la suor.

Dick Bullen avansà un peu, dubtà y mirà per demunt de la espatlla la deserta sala.

Tot estava quiet.

Ab resolució repentina, separà ab las duas mans los seus grans mostatxos y s'acotà demunt del nen adormit.

Pero en aquell instant un remolí de vent que 'l vigilava's cargolà xemeneya avall revivant lo foch, que despedí gran claror, de la qu' en Dick va fugir com avergonyit.

Los companys l'esperavan ja en los quatre camins.

Dos d'ells bregavan en la fosca ab un ser estranyament format. Era la euga.

L'animal no tenia pas bona estampa, que diguessim.

Desde son morro aplatat fins sas ancas alsadas, de desde sa arquejada esquena amagada per las dretas y vellas machillas de una sella mexicana, fins sas grossas, dretas y ossosas cammas, no tenia cap mena de gracia.

Los ulls blanchs mitj cegos, pero malignes, son llabi inferior penjant, son montruós color, li donavan una lletjesa fantástica.

—Ara—va dir Staples—aneu ab compte ab las ferraduras, minyons! Amunt! No't descuydis d'agarrarte ab las crins y 'l peu desseguida al altre estrep. Amunt!

Saltà Dik á la sella, potjà lluytant lo caball, se van apartar atropelladament los espectadors, volaren sotraquejadas en rodona las ferraduras, trontollá la terra als bots del animal, cruixiren los esperons y se va escapar Jovita, y en Dick en mitj de las tenebras va cridar:

—¡Ja va be!

—A la tornada no agafis lo camí de baix á no ser que 't falti 'l temps! No la retingas á las baixada! A las cinch serém al pas del riu. Up! Mula! Avant!—

Y espurnejaren las pedras, va cruixir la grava del camí y Dick va desapareixer.

.....
Canta ¡oh musa! la cavalcada de Ricart Bullen! ¡Canta oh musa! los caballereschs barons, la sagrada empresa, las gestas, la batuda dels malandrins, la terrible cabalcada y pahorrosos perills de la flor de Simpson's Bar! ¡Ay la meva musa! ¡Y que esquerpa't tornas!... No vol res ab aquest animal

guit y ab son espellifat cavaller y 'm caldrá seguirlos á peu y en prosa senzilla!

Era la una; totjust arribava á Ratlesnake-Hill, y ja en aquell curt temps la *Jovita* havia ensajat ab ell tots los seus vicis y tret á relluhir totas sas manyas. Tres cops ensopegá.

Duas vegadas s' alsá de potas y 's deixá caure enlera y duas vegadas lo lleuger Dick va tornar á la sella avans que la bestia hagués tingut temps de cuadrarse en las sevas potas.

Y una milla més endavant, al pen de una llarga coma, hi havia Ratlesnake-Creek.

Dick sabia que allí l'esperava la prova capital de la seva habilitat pera lograr sa empresa. Apretá las dents, encaixá sos genolls en los costats de l' euga y va cambiar la seva táctica defensiva ab una viva agressió.

Mortificada y enfurismada *Jovita*, va empèndrer la baixa da de la costa.

Ricart aparentava volerla retenir ab marcada repressió y simulats crits d' esglay.

No cal dir que l' euga totseguít se llensá á corre, ni cal fixar aquí 'l temps empleat en la baixada. Está inscrit en las crónicas de Simpson's Bar.

N' hi ha prou ab sapiguer que al cap de un moment li va semblar á Dick que l' esquitxava 'l fanch de las inundadas voras de Ratlesnake Creek.

Com Dick esperava, l' embranzida que havia emprés lo portá més enllá de la vora del riu y, tenintla á punt pera un gran salt se llensaren en mitj de la rápida corrent.

Uns moments de lluyta patejant y cridant y Dick respirá ab forsa ja á l' altra banda.

Lo camí de Ratlesnake Creek fins Red Mountain era bastant planer.

Sia que 'l bany en Ratlesnake Creek havia atemperat sa fogositat mal intencionada, ó be sia l' art ab que Dick la conduhí y ab que li havia demostrat sa superioritat, lo cert es que *Jovita* no 'malgastava sa energia sobrerá en capritxos vanitosos.

Tantsols una vegada va tirar cossas ab las potas del darre-ra pero va esser per la forsa de la costúm. Altra vegada s' es-pantá, al trobarse devant d' una iglesia pintada de nou al embrancar lo camí que duyan ab la carretera del Estat.

Canals, fossos, munts de grava, camps plens d' herba fres-cal, volaren sota 'ls seus cascos que vibravan.

Comensá á renillar; una ó duas vegadas tossí lleugerament, pero no minvaren sa forsa ni sa velocitat.

A las duas havia passat la Red Mountain y comensá la baixada á la planura.

Deu minuts més tart, lo cotxero de la rápida diligencia *Pioncer* va ser atrapat y deixat enrera per un «home dalt de caball» (incident notable y excepcional.)

A dos cuarts de tres Dick s' alsá sobre 'ls estreps y llansá una exclamació.

Las estrellas brillavan per entremitj dels núvols estripats y devant d' ell, més enllá de la planura, s' alsavan duas agullas, dos pals de bandera y una silueta trencada per objectes negres.

Dick va picar los esperons y aixecá sa reata. Se precipitá *Jovita*, y un moment després entraren á la carrera en Tuttleville y s' aturaren á la plassa de la Fonda de las Naciones.

Lo que va passar aquella nit á Tuttleville no forma precisament part d' aquesta historia.

Peró suscitament puch manifestar, que quan *Jovita* hagué passat á mans del endormiscat matalot, á qui molt aviat li va treure la son ab un parell de cossas, Dick sortí ab lo taberner á donar una volta per lo poble que dormia.

Brillavan encare las llums d' unas pocas tabernas y casas de joch; pero, evitant la temptació, pararen devant de varias botigas tancadas y trucaren diferents vegadas després del consegüent escándol, fent llevar als amos y obligantlos á obrir las portas de las botigas y á ensenyar los géneros que tenian.

Alguns cops se trobaren ab malediccions, pero las més, per interés ó per necessitat, se mostraren complascents y la visita acabá sempre ab un brindis.

Erán las tres quan, finida aquesta tasca y ab un petit sach de goma impermeable lligat ab corretjas á la esquena, Dick torná á la fonda.

Peró allí l' esperava la Bellesa. La Bellesa, opulenta en encants y vestits richs, persuassiva en lo parlar y espanyola per l' accent.

En va repetí l' invitació del *Excelsior*.

La Bellesa no va ser escoltada per lo fill de las serras, desayre mitigat, ab tot, per una rialleta y sa darrera moneda d' or.

Montá totseguit á l' euga y emprengué avall son camí per lo trist carrer y després per la planura més trista encare.

Molt aviat la negre ratlla de cases, las ayguas y lo pal de bandera, se perderen al lluny darrera seu, com si la terra se 'ls dragués.

La tempestat havia passat. L'ayre era fret y 's ficava fins al moll dels ossos, las siluetas dels pilans del camí 's veyan; eran dos cuarts de cinch quan Dick arribá á l'iglesia del Encreuhamment en la carretera general.

Pera estalviar-se la rápida pendent havia pres un camí de volta més llarga, en qual fanch relliscós Jovita s'enfonsava fins á las orelles á cada bot que pegava.

Era una pobre preparació pera la forta pujada de cinch millas; pero la *Jovita* la emprengué, com sempre, ab cega furia, y mitja hora més tart arribá á la extensa plana que porta á Ratlernake Creek. Ab mitja hora més arribarian á Creek.

Dick deixá anar suaument las rendas sobre 'l coll de la euga, l'excitá ab un xiulet y comensá á cantar.

De cop s'espantá *Jovita* y va donar un bot que hauria tirat per terra á un cavaller menos experimentat.

Agafat de las rendas hi havia un home que havia saltat de desde la banqueta, y al mateix temps s'alsavan devant d'ell y en lo camí un cavall portant un altre... home en la ombra.

—¡Treu las cartas!—va dir ab veu de mando y ab renech aquesta segona aparició.

Dich va sentir á l'euga tremolar sota d'ell y com si anés á caure.

Sabia lo que aixó significava y 's prepará.

—Apártat, Jack Simpson; te coneix. Feste enrera, malehit lladre, déixam passar ó—

No acabá la expressió.

La *Jovita* s'aixecá de potas enlayre fent un salt terrible. Resistintse, batzegá las riendas que li havían agafat y descarregá sa mortal malevolencia contra l'obstacle que se li posava al devant.

Va sentir-se un renech, soná un cop de pistola, caball y bandoler rodaren per terra, y un moment després la *Jovita* estava á més de cent yardas de distancia.

Peró 'l bras dret del cavaller, fet malbé per una bala, penjava mort á son costat.

Sense minvar la velocitat, cambiá las rendas á sa má esquerra.

Peró poch moments després se va veure obligat á parar y apretar la singla, que s'havia afluixat ab l'atach.

Aixó, en son estat, li va fer pérdre bastant temps.

No tenia por que 'l perseguissin, pero mirant lo cel va veure que las estrellas d' Orient s' amagavan, y que 'ls llunyans pichs, perduda sa espectral blancura, se destacavan ja ab tintas més apagadas sobre 'l cel més clar.

Lo dia se li venia á sobre.

Llavors, completament abstret en una sola idea, oblidá 'l dolor de sa ferida, y, tornant á pujar á cavall, va corre fins á Ratlesnake Creek.

Mes l' alé de la *Jovita* era ja fatigós. Dick tintinejava en la sella y 'l cel s' aclaria més y més.

Cavalca Ricart; corre *Jovita*. ¡Oh dia, atúrat!

En los últims passos sentia que li xiulavan las orellas.

Era la debilitat per la perdua de la sang...

Quan atravessá 'l camí per sota de la coma, estava enlluhernat y desvanescut y no va conéixer ahont se trobava.

¿Havia pres un mal camí ó be era alló Ratlesnake Creek?

Ho era; pero la esvalotada riera que horas avans havia atravessat nadant, s' havia desbordat y era doble l' aygua que ara hi corria, recargolantse llavors, com rápit é irresistible riu, entre ell y Ratlesnake Hill.

Per primera vegada, en aquella nit, va sentirse Dick pres de fonda angouxa.

Lo riu, la montanya, la naixent aurora, semblava que brandavan devant dels seus ulls.

Los va tancar pera recobrar la conciencia de sí mateix.

En aquell curt espay, per algun fantástich procediment mental, lo quarto de Simpson's Bar y 'l grupo del pare y fill adormits, se presentá devant seu.

Y, obríntseli 'ls ulls, va llensar l' abrigall, la pistola, las botas y fins la sella, lligá fortament á la esquena lo preuhat farsell, ab los nusos genolls apretá 'ls costats de la *Jovita*, y donant un crit, se llansá á aquell riu que groguejava.

Altre crit se doná á la banda oposada, mentres que 'l cap d' un home y d' un cavall sortian per alguns moments sobre la batalladora corrent, pera ser arrastrats després riu enfora per entremitj d' arbres esbalandrats y arremolinadas brancas y fullas.

Lo vell se despertá sobressaltat.

Lo foch s' havia apagat en la llar. La espelma de la habitació interior agonitzava y algú feya estremir la porta.

Va obrirla, pero, donant un crit, va tornar enrera devant de la xopa y mitj despullada figura que tintinejava en lo llindar.

—¿Dick?

—¡Calla! ¿Qué ja s' ha despertat?

—No, ¿pero... Dick?

—¡Calla y pórtam depressa un xich d' ayguardent.—

Lo vell corregué á buscarlo tornant ab... una ampolla buyda.

Dick hauría renegat, mes sas forsas no estavan á la altura de las circunstancias.

Va semblar que anava á caure, s' agafá á una porta y cri-dá fent una senyal al vell.

Dintre d' aquest farsell porto cosas pel Johnny! Prénmel. Cuyta. Jo no puch.

Lo vell va desfer lo farsell y 'l va posar devant del pobre Dick que defallía.

—¡Óbral. Desseguida!—

Ho va fer tremolantli las mans.

Tantsols hi havia unas pobras joguinas, baratas y mal fetas, més llampantas d' or y coloraynas.

Una d' ellas estava trencada, un' altra feta malbé per l' aygua, y damunt de l' última ¡oh Deu! hi havia una taça de sanch.

—No es gran cosa, aixó veritat?—barbotejá en Dick tristement.—Pero es lo millor que hem pogut fer. Prénlas Vell y y pósalashi dinire las sabatas. Y dígalí... dígalí, dígalí, sabs... aguántam.—

Lo vell lo rebé en los seus brassos.—Dígalí que Santa Claus ha vingut.—

Y així, tacat de fanch y de sanch, casi bé despullat, sense forsas, espellifat, ab un bras penjant mort al costat, Santa Claus arribá á Simpson's Bar y caygué defallit en lo llindar de la primera porta.

La albada de Nadal s' aixecá dolsameut y ab inefable amor tintá de rosats colors las serras llunyanas.

Y va contemplar ab tanta tendresa á Simpson's Bar que tota la montanya, com sorpresa d' una acció tant generosa, se va enrogir fins allá al cel.

BRET HARTE